

УДК. 657.1 (477)

DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V24\(2020\)-08](https://doi.org/10.31521/modecon.V24(2020)-08)

Дубініна М. В., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ORCID: 0000-0002-3993-0622

e-mail: dubinina@mnau.edu.ua

Теловата М. Т., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри обліку та оподаткування, Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ, Україна

ORCID: 0000-0003-3038-0350

e-mail: levochkomariya@gmail.com

Цибулькіна А. С., здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

e-mail: tsybulkina17nastia@gmail.com

Філішин М. В., здобувач вищої освіти обліково-статистичного факультету, Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ, Україна

e-mail: filishin-max@ukr.net

Сутність та основні види бухгалтерських ризиків

Анотація. У статті розглянуто теоретичні основи поняття «ризик» в діяльності та обліку підприємств. Розкрито закономірність еволюції дефініції «ризик», яка викликає зміни щодо підходів до цілей господарювання. Проаналізовано етапи моніторингу ризиків на підприємстві. Обґрунтовано необхідність розробки та використання документації щодо ризиків. Виділено методичний інструментарій формування інформації про ризики. Запропоновано методи моніторингу та регулювання ризиків, а саме комплаєнс, карта ризиків, система внутрішнього контролю бухгалтерських ризиків, бухгалтерський аутсорсинг.

Ключові слова: ризик, бухгалтерський ризик, бухгалтерський облік, фінансова звітність, систематизація, інформаційне забезпечення.

Dubinina Maryna, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Accounting and Taxation, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Telovata Mariia, Dsc in pedagogics, Professor, Head of the Department of Accounting and Taxation, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Kyiv, Ukraine

Tsybulkina Anastasia, applicant for higher education of Accounting and Finance faculty, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Filishin Maxim, applicant for Higher Education, Faculty of Accounting and Statistics, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Kyiv, Ukraine

The Essence and Main Types of Accounting Risks

Introduction. Today, in a changing economic environment, there is an objective need to focus on the concepts of "risk" and "accounting risk" as one of the main factors influencing the efficiency of enterprises, including agricultural. An important issue facing agricultural enterprises, which aim to improve their financial results, is to pay due attention to risk factors both inside and outside the enterprise. The impact of the reliability of reflection and forecasting of risks appears at the level of turnover of cash or equity.

Purpose. The purpose of the study is to highlight the features of the theoretical foundations of the concept of "risk" in the activities and accounting of enterprises and the allocation of methodological tools for the formation of information about risks.

Results. The theoretical bases of the concept of "risk" in the activity and accounting of enterprises are considered. The regularity of the evolution of the definition of "risk" is revealed, which causes changes in the approaches to the goals of management. The stages of risk monitoring at the enterprise are analyzed. When managing an agricultural enterprise, it is necessary not to avoid risk at all, but to assess the risk, try to anticipate, and minimize its negative impact on economic activity, through its management. Prospects for disclosure of information on risks in accounting and reporting of surveyed agricultural enterprises are identified. Systematized results of questionnaires of researched agricultural enterprises on the developed and operating system of formation of information on risks. The necessity of development and use of documentation on risks is substantiated. The methodical tools of formation of the information on risks are allocated.

Стаття надійшла до редакції: 04.12.2020

Received: 04 December 2020

Conclusions. Risks appear and affect the activities of agricultural enterprises, regardless of the level of stability in the market. This impact is mainly negative, and can lead the company to a crisis. But risks should not be considered as a negative phenomenon. On the one hand, risks pose a danger to the company, and on the other hand help the market to get rid of uncompetitive companies. For effective risk management, analysis, quantitative and qualitative assessment of damage and the possibility of risks should be performed. The risk management process itself is multi-stage and difficult and for the successful operation of enterprises it is necessary to organize an effective risk management system.

Keywords: risk, accounting risk, accounting, financial reporting, systematization, information support

JEL Classification: E24, M41.

Постановка проблеми. На сьогодні, в умовах мінливого економічного середовища, виникла об'єктивна необхідність концентрації уваги на поняттях «ризик» та «бухгалтерський ризик» як одних з головних чинників, котрі впливають на ефективність функціонування підприємств, зокрема аграрних. Важливим питанням, котре постає перед аграрними підприємствами, які мають на меті вдосконалити свої фінансові результати, є надання належної уваги до факторів ризику як всередині, так і поза межами підприємства. Вплив достовірності відображення та прогнозування ризиків постає на рівні сфери обороту грошових коштів або власного капіталу.

Актуальність обраної ділянки дослідження набуває вагомішого значення у контексті здійснення постійного систематичного оперативного фіксування достовірної інформації стосовно широкого кола питань функціонування підприємства, досягнення економічного зростання суб'єкта господарювання в цілому. Врахування ризиків в бухгалтерському обліку та звітності, як засвідчує міжнародна практика, є дієвими інструментами щодо управління результатами діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи дослідження господарських та бухгалтерських ризиків, а також інформаційного забезпечення відображення ризиків представлені у працях таких українських вчених, як: М. І. Бондар, І. М. Вигівська, Л. Б. Гнатишин, Л. В. Гнилицька, З. В. Гуцайлук, І. А. Дерун, Н. А. Мазур, О. В. Фоміна та ін.

Важливий внесок у дослідження ризиків в бухгалтерському обліку зробили зарубіжні вчені: Я. В. Соколов, Ф. Х. Найт, Д. Р. Хенсен, М. М. Моувен, А. Є. Шевельов та ін.

Однак не всі аспекти систематизації та інформаційного забезпечення відображення ризиків в обліку знайшли належне висвітлення в економічній літературі й, тому, вимагають нових наукових розробок, адекватних існуючій дійсності.

Формулювання цілей дослідження. Метою дослідження є висвітлення особливостей теоретичних основ поняття «ризик» в діяльності та обліку підприємств та виділення методичного інструментарію формування інформації про ризику.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діяльність сучасних аграрних підприємств пов'язана з безліччю ризиків, вплив яких став особливо відчутним в умовах пандемії, а, також при ситуації наростаючої невизначеності економічних явищ і процесів, прояв

яких в свою чергу пов'язаний як з втратами, так і з отриманням прибутку. У цілому, ризик прийнято визначати, як ймовірність настання певної несприятливої події, що тягне за собою різного роду втрати. Економічна і правова культура бізнесу виражається в певному відношенні до ризику. Неприйняття ризику, по суті, означає припинення будь-якої діяльності. Одночасно вміння своєчасно враховувати ризику, підвищує ефективність підприємств, і стимулює їх до інноваційної діяльності [3]. Тим самим відсутність дій або невірні дії з управління ризиками визначаються зниженням ймовірного доходу, втратою прибутку або виникнення збитків.

При управлінні аграрним підприємством, необхідно не уникати ризик взагалі, а оцінювати ризик, намагатися передбачити, і максимально знизити його негативний вплив на господарську діяльність, через управління їм [2].

На початку ХХ століття англійськими вченими Альфредом Маршаллом (1842-1924 рр.) і Артуром Пігу (1877-1959 рр.) була запропонована неокласична теорія економічного ризику. Суть даної теорії полягає в тому, що в ринковій економіці підприємство працює в умовах невизначеності, тому прибуток є випадковою і змінною величиною, звідси підприємця цікавить не тільки величина прибутку, але і розмах її ймовірних коливань [1].

У 1921 році американський економіст Ф. Найт в книзі «Ризик, невизначеність і прибуток» розвиває теорію Й. фон Тюнена про відмінності між економічним ризиком, що обчислюється та тим, що не обчислюється. Ф. Найт писав, що «великий вплив на наукові дисципліни надає практика; недбале вживання термінів у повсякденному житті призводить до серйозної термінологічної плутанини» [8]. Звідси випливає і необхідність поділу понять: ризик і невизначеність: «Вимірна невизначеність – ризик; незмірна невизначеність - по суті є невизначеністю» [9].

Професор Я. В. Соколов у монографії «Основи теорії бухгалтерського обліку» під поняттям невизначеності розуміє ентропію. Він говорить про те, що «... ентропія лежить в основі всіх прийнятих рішень і породжує ризик від їх наслідків. Мінімізувати ризик рішень, прийнятих користувачами даних рахівництва, це і є основне завдання рахівництва ...» [12, с. 88].

Для формування чіткого уявлення про сучасні ризику та подальшої розробки заходів і прийомів з реагування на них, дослідимо поняття «ризик» як явище більш глибоке, таке, що суттєво відрізняється

від його традиційного сприйняття, що ризик це прояв різних видів загроз і викликів, пов'язаних з економічною, соціальною та політичною діяльністю різних господарсько-економічних форм.

В економічному контексті реалізація ризику виражається як втрати у вигляді додаткових витрат або прибутковості нижче тих значень, на які розраховував підприємець. Наслідки реалізації ризику найчастіше проявляються і фіксуються у вигляді конкретних фінансових втрат або неможливості отримання очікуваного (розрахункового) прибутку або планового фінансового результату.

Виділяються такі властивості ризику як: загальність, системність, ймовірність і динамічність. Окремо відзначимо категорію абстрактних ризиків, які теоретично і об'єктивно можуть реалізуватися, але тільки при обов'язковій наявності комплексу необхідних і достатніх умов і конкретні ризики, які мають «кількісну оцінку можливих втрат в часі, для мінімізації яких суб'єкти мають у своєму розпорядженні необхідні управлінські та матеріальні ресурси» [10].

Мінімізація ризиків не означає їх анулювання, таким чином, настання негативних подій або явищ все ж можливо. У випадках, коли подія або явище відбулося, управління ризиками повинно дозволити своєчасно реагувати на них для зниження негативних наслідків (втрат і збитків).

Виділяють наступні етапи процесу моніторингу ризиків:

- ідентифікація ризику. На цьому етапі відбувається усвідомлення факту виникнення ризику і визначення його виду в залежності від негативних наслідків, до яких можуть привести можливі події чи явища;
- аналіз ризику передбачає збір і вивчення необхідної інформації про ризик і фактори, що впливають на нього;
- оцінка ризику кількісний вимір рівня ризику;
- вибір методу впливу на ризик для його мінімізації. Цей етап передбачає зіставлення можливих способів впливу на ризик з урахуванням економічних наслідків;
- вплив на ризик застосування обраного методу впливу на ризик;
- моніторинг управління ризиком припускає контроль і оцінку вжитих заходів та заходів. На основі моніторингу можуть бути розроблені заходи щодо підвищення ефективності управління ризиком [13].

Таким чином, моніторинг ризиків направлений, як правило, на запобігання втрат, їх мінімізацію або компенсацію.

Ризик для підприємств це прогнозована можливість виникнення несприятливих ситуацій в ході реалізації планів і виконання бюджетів підприємства. Таким чином об'єктивно неможливо розрахувати альтернативні результати впливу ризиків на діяльність підприємств при різних варіантах розвитку подій в динаміці [5].

З відомих видів аудиту та контролю, спрямованих на виявлення та оцінку ризиків, виділимо найбільш застосовні на аграрних підприємствах:

- бухгалтерський облік;
- ревізія;
- комплаєнс (відповідність);
- операційний аудит;
- ризик-орієнтований аудит.

Перші три види контролю включають процедури виявлення та управління ризиками, обмеженого контрольним середовищем. У першому випадку це фінансова діяльність підприємства, у другому контроль наявності та збереження матеріальних цінностей, в третьому відповідність діяльності підприємства існуючому законодавству, нормативам, професійним і технічним стандартам. Комплаєнс дозволяє вибудувати систему управління і здійснювати роботу підприємства відповідно до внутрішніх і зовнішніх правил, стандартів, вимог. Найбільш перспективним у плані інтеграції в систему управління сучасних підприємств вважається ризико-орієнтований аудит, який передбачає розширення рамок контрольного середовища і поширюється на всі види діяльності, бізнес-процеси, внутрішні і зовнішні відносини, визначає корпоративну етику [6].

Фактори ризику умови, обставини, в рамках яких виявляються причини ризику і які призводять до негативних наслідків. Звідси випливає, що ризик формується під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів. Звичайно, всі фактори ризику врахувати неможливо, але цілком реально виділити головні з них за результатами впливу на той чи інший вид господарської діяльності господарюючих суб'єктів, при цьому, кожен вид ризику має свій неповторний набір факторів, що впливають на нього (рис. 1).

У діяльності підприємства можуть бути втрати, які можна розділити на матеріальні, трудові, фінансові, втрати часу і грошові.

Матеріальні види втрат виражаються в прямих втратах необоротних і оборотних активів або різних додаткових витратах, що виникли раптово. Трудові втрати є втратами трудового періоду, ініційовані безладними, раптовими факторами. Втрати часу трапляються в разі, якщо хід виробничої діяльності проходить повільніше, ніж заплановано. Фінансові втрати формуються як безпосередня фінансова шкода, пов'язана з непередбаченими платежами, виплатою штрафів, сплатою податків, втратою коштів, розміщених на поточних і валютних рахунках і цінних паперів. Окремі різновиди грошової шкоди пов'язані з інфляцією: інфляція, зміна валютного курсу гривні. Зростання ступеня впливу фінансових ризиків на результати діяльності аграрного підприємства пов'язано зі швидкою мінливістю економічної ситуації в країні і кон'юнктури ринку, розширенням сфери відносин, появою нових технологій і інструментів і рядом інших факторів. Види фінансових ризиків досить різноманітні [7].

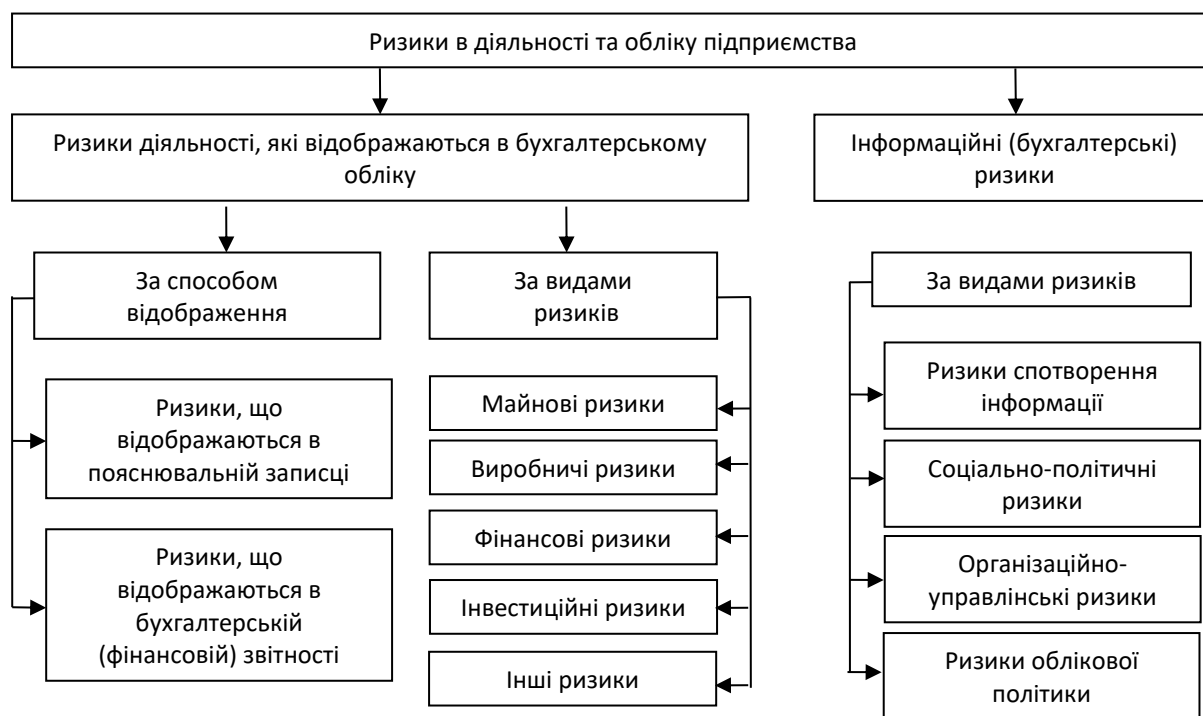

Рисунок 1 - Види ризиків

Джерело: сформовано авторами з використанням [6,7]

Наявність фінансових ризиків у діяльності аграрних підприємств ускладнюється тією обставиною, що вони функціонують в умовах, що дозволяють включити їх до складу найбільш невизначених. Специфіка виробництва, розвиток технологій виробництва, зміна цін на насіння, корми і паливо зумовлюють множинний склад загроз господарської діяльності аграрних підприємств і в кінцевому підсумку високий конкурентний ризик їх продукції.

Виявлені на аграрних підприємствах ризики в системі бухгалтерського обліку знаходять відображення, перш за все, на рахунках за допомогою формування резервів, а також в бухгалтерській (фінансовій) звітності при розкритті інформації про ризики і їх вплив на діяльність економічного суб'єкта [2].

Серед бухгалтерських ризиків, на нашу думку, перш за все необхідно виділити ризики, пов'язані з людським фактором, адже незважаючи на те, що бухгалтерська звітність формується на основі положень, встановлених нормативно-правовими актами, у бухгалтера залишається широкий спектр питань, за якими він в право прийняти рішення самостійно. А ось варіативність рішень в умовах виконання конкретного облікового завдання призводить до виникнення ризику, який в міжнародній практиці відносять до ризику професійного судження. Він виникає в результаті того, що міжнародні стандарти встановлюють лише загальні

принципи і вимоги до розкриття інформації, рішення щодо вибору конкретних процедур оцінки статей звітності та формування фінансової інформації приймає бухгалтер [3].

Другим за значимістю видом бухгалтерського ризику, що впливає на бухгалтерську звітність, на нашу думку, є фінансовий ризик, який в себе включає інфляційний і валютний. В умовах інфляції бухгалтерська звітність не дозволяє об'єктивно оцінити реальну вартість підприємства, його фінансовий стан і результати діяльності. Незначний рівень інфляції не має сильного впливу на звітність, високий - впливає на всі сторони фінансово-господарської діяльності підприємства. Вплив інфляції полягає в тому, що оцінка статей балансу, таких як необоротні активи, запаси штучно занижується в порівнянні з їх реальною вартістю, а таких статей, як засоби в розрахунках, грошових коштів завищується. Валютний ризик пов'язаний з ризиком втратити частину прибутку при обміні, купівлі, або продажу іноземної валюти, курс якої знаходиться в постійному русі, а також при відстрочці платежів по зовнішньоекономічних операціях.

Наступним видом бухгалтерського ризику є інформаційний. В даний час не існує загальноприйнятого трактування поняття «інформаційний ризик». Сутність процесів, явищ і об'єктів породжують випадковість. Інформаційна невизначеність супроводжує і доповнює об'єктивну

випадковість, або є єдиною основою випадковості події. Таким чином, інформаційна невизначеність лежить в основі всіх ризиків. Інформаційний ризик - це випадкова подія, яка призводить до негативних наслідків в інформаційній системі. Впливаючи на інформаційну систему, ризики призводять підприємства до втрат і збитків. Інформаційний ризик може бути викликаний як внутрішніми, так і зовнішніми причинами [3].

У системі бухгалтерських ризиків особливе місце займають нормативно-правові ризики. На даний момент чинні положення з бухгалтерського обліку, на жаль, охоплюють не всі економічні об'єкти, бухгалтерський облік яких регламентується міжнародними стандартами, містять протиріччя, різночитання, що в результаті призводить до ризику допустити помилки в їх застосуванні в обліковій практиці підприємства. Ризики організаційної структури виникають якщо обрана стратегія управління розрізнена з обраною організаційною структурою (лінійної, функціональної, лінійно-функціональної, матричної, комбінованої). Структура управління підприємством (бухгалтерською службою) повинна бути такою, щоб забезпечити реалізацію його стратегії, досягнення його цілей і ефективне вирішення поставлених перед підприємством завдань. Кадровий

ризик - це складний ризик, в складі якого можна виділити: посадовий ризик (невідповідність посаді видам діяльності, цілями, завданнями, функціями і технологіями); кваліфікаційно-освітній (невідповідність працівника займаній посаді); ризик зловживань і недобросовісності (залежить від рівня роботи з підбору та найму персоналу, від ефективності діяльності служб безпеки, результативності контрольно-ревізійного апарату, від стилю керівництва, корпоративної культури). В якості окремого виду необхідно виділити обставини ризиків непереборної сили. До них можна віднести екстремальні погодні умови і стихійні лиха, обставини, викликані діяльністю людини, в результаті яких може статися знищення частини або всієї бухгалтерської документації [4].

Методичний інструментарій формування інформації про ризики тільки розвивається. Не у всіх великих аграрних підприємствах процес формування інформації про ризики є організованим і систематизованим, не кажучи вже про підприємства середнього і малого бізнесу. Отримані висновки свідчать про необхідність розвитку методів та інструментів як формування, так і використання інформації про ризики (табл. 1).

Таблиця 1 Інструменти формування інформації про ризики

Елементи бухгалтерського обліку	Специфіка елементів бухгалтерського обліку	Пропонований інструмент формування інформації про ризики
Планування (бюджетування)	Бюджетування здійснюється з урахуванням прогнозованих значень ризиків	Бюджетування з урахуванням ризику підвищення цін
Реєстрація фактів господарського життя і узагальнення інформації в розрізі сегментів бізнесу, а також по підприємству в цілому	Формування та узагальнення інформації про ризики	Документування; Формування звіту про ризики, Резервування
Аналіз	Аналітичні процедури з використанням інформації про ризики	Методичні підходи до аналізу інформації пропонованої форми звіту про ризики
Контроль	Контроль інформації про ризики	Методика внутрішнього контролю ризиків

Джерело: систематизовано авторами за даними [11]

Документування дозволяє організувати процес формування інформації про ризики, забезпечує її достовірність і повноту, дозволяє проводити аналітичні та контрольні процедури.

Бюджетування необхідно підприємствам для досягнення поставлених мети та завдань. Бюджети слід формувати, максимально враховуючи ризики діяльності підприємства в аналізованому періоді. Бюджетування є технологією управління бізнесом, забезпечує досягнення стратегічних цілей за допомогою бюджетів.

Резервування. Інформація про ризики формується в системі бухгалтерського обліку з метою управління ними. Перш за все, рішення керівництва спрямовані на виявлення можливостей зниження ризиків при вирішенні

тих чи інших завдань в діяльності підприємства. У разі ж реалізації ризиків велике значення мають резерви, які формуються з метою компенсації наслідків, що виникли. Таким чином, резервування також є одним з інструментів бухгалтерського обліку; аналітичні процедури для виявлення тенденцій, що викликали зміни ризиків діяльності підприємства, визначення доцільності заходів щодо зниження ризикових значень.

Аналітичні процедури дозволяють реалізувати такий принцип бухгалтерського обліку, як аналітичність.

Контрольні процедури, що дозволяють контролювати ризикові значення і приймати відповідні управлінські рішення щодо управління ризиками.

Висновки. Ризики з'являються і впливають на діяльність аграрних підприємств, незалежно від рівня стабільності на ринку. Це вплив, в основному, носить негативний характер, а також може довести підприємство до кризи. Але не варто розглядати ризики як тільки негативне явище. З одного боку, ризики становлять небезпеку для підприємства, а з іншого боку допомагають ринку звільнитися від неконкурентоспроможних підприємств. Для результативного управління ризиками слід здійснювати аналіз, кількісну та якісну оцінку збитку і можливості появи ризиків. Сам процес управління

ризиками є багатоступеневим і непротим і для успішного функціонування підприємств необхідно організувати ефективну систему управління ризиками. Для ефективного управління ризиками в умовах цифрової економіки, необхідна інформаційна база. Тільки наявність максимально точної і достовірної інформації дає можливість приймати рішення щодо зниження ризиків і передбачати поведінку контрагентів. При цьому необхідно поєднання зовнішніх і внутрішніх інформаційних потоків, які акумулюються в системі управлінського обліку і звітності.

Література:

1. Хозяйственный риск и методы его измерения / Т. Бачкай и др. Москва: Экономика, 1979. 364 с.
2. Гнатишин Л. Б., Поверляк Т. І. Облік сільськогосподарської діяльності в умовах ризику: методика та шляхи вдосконалення. *Сборник научных трудов SWorld*. Вып. 4(37). Том 23. Иваново: МАРКОВА А. Д., 2014. С. 80–88.
3. Гнилицька Л. В. Інформаційне забезпечення ризиками підприємницької діяльності: обліковий аспект. *Економічні інновації*. 2014. № 57. С. 88–100.
4. Гранатуров В. М., Литовченко І. В., Харічков С. К. Аналіз підприємницьких ризиків: проблеми визначення, класифікації та кількісні оцінки : монографія. Одеса : Ін-т проблем ринку та екон.-екол. досліджень НАН України, 2003. 164 с.
5. Камінський А. Б. Моделирование финансовых рисков : монография. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2006. 304 с.
6. Левченко М. О. Генезис і класифікація ризиків у діяльності промислових підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 5. С. 174-178
7. Лучко М. Невизначеність та ймовірнісність господарських операцій: до питання бухгалтерського обліку. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2013. Вип. 2. С. 98–109.
8. Найт Ф. Х. Понятие риска и неопределенности / пер. С.А. Афонцева Thesis. 1994. Вып.5. С.12-28.
9. Найт Ф. Х. Риск, неопределенность и прибыль / пер. с англ. Москва : Дело, 2003. 360 с.
10. Рішняк І.В. Системний аналіз категорії ризику та невизначеності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2003. № 489. С. 263-275
11. Сафонова М. Ф., Мовчан К. В. Методика управления рисками финансово-хозяйственной деятельности в организации. *Международный бухгалтерский учет*. 2013. № 29 (275). С. 23–31.
12. Соколов Я. В. Основы теории бухгалтерского учета: монография. Москва : Финансы и статистика, 2000. 496 с.
13. 13. Устенко О. Л. Теория экономического риска : монография. Киев : МАУП. 1997. 164 с.

References:

1. Bachkai, T. et al. (1979) Economic risk and methods of its measurement. Moscow: Economics [in Russ.].
2. Hnatyshyn, L. B. & Poverlyak, T. I. (2014). Accounting for agricultural activities in terms of risk: methods and ways of improvement. *Sbornik nauchnykh trudov SWorld*, 4(37), 80–88 [in Ukrainian].
3. Hnylytska, L. V. (2014). Information support of business risks: accounting aspect. *Ekonomichni innovatsii*, 57, 88–100 [in Ukrainian].
4. Hranaturov, V. M., Lytovchenko, I. V. & Kharichkov, S. K. (2003). *Analiz pidpriemnytskykh ryzykiv: problemy vyznachennia, klasyfikatsii ta kilyksni otsinky*. Odesa : In-t problem rynku ta ekon.-ekol. doslidzhen NAN Ukrainy [in Ukrainian].
5. Kaminskyi, A. B. (2006). *Modeliuvannia finansovykh ryzykiv*. Kyiv : VPT «Kyivskiy universytet» [in Ukrainian].
6. Levchenko, M. O. (2009). Genesis and classification of risks in the activities of industrial enterprises. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, 5, 174-178 [in Ukrainian].
7. Luchko, M. (2013). Uncertainty and probability of business transactions: to the issue of accounting. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava*, 2, 98–109 [in Ukrainian].
8. Knight, F. H. (1994). The concept of risk and uncertainty. Thesis, 5, 12-28
9. Knight, F. H. (2003). Risk, Uncertainty, and Profit. Moscow: Case [in Russ.].
10. Rishniak, I. V. (2003). System analysis of risk category and uncertainty. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika»*, 489, 263–275 [in Ukrainian].
11. Safonova, M. F. & Movchan, K. V. (2013). Methodology for managing the risks of financial and economic activities in the organization. *Mezhdunarodnyy buhgalterskiy uchet*, 29 (275), 23–31 [in Russ.].
12. Sokolov, Ya. V. (2000). Fundamentals of accounting theory. Moscow: Finance and Statistics [in Russ.].
13. Ustenko, O. L. (1997). Theory of economic risk. Kiev: MAUP [in Russ.].

